

М. Ющенко,
Общественная организация "КИУР", Киев, Украина

УКРЕПЛЕНИЯ ЛЬВОВА АВСТРИЙСКОГО ПЕРИОДА: ЭВОЛЮЦИЯ, БОЕВОЕ ПРИМЕНЕНИЕ, СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ

В статье рассматривается эволюция системы укреплений города Львова в период его пребывания в статусе столицы "Королевства Галиция и Лодомерия" – одной из провинций Австро-Венгерской империи. Описано развитие городских укреплений с середины XIX века до 1914 г. и состояние городских укреплений накануне Первой мировой войны. Рассмотрена роль этих укреплений в боевых действиях периода Первой мировой и украинско-польской войн и их судьбу в послевоенные годы. Современное состояние описано на основе результатов исследований автора непосредственно на местности.

Ключевые слова: Галиция, маневровое пространство, Восточная война, цитадель, башня, крепость, редут, батарея, форт, полевые позиции, Боснийский кризис, Балканские войны, Первая мировая война, украинско-польская война.

M. Yushchenko,
NGO "KIUR", Kyiv, Ukraine

THE FORTIFICATIONS OF LVIV IN THE TIMES OF AUSTRIA: EVOLUTION, MILITARY USE, MODERN CONDITION

The article is dedicated to the evolution of the fortification system of Lviv as the capital of "the Kingdom of Galicia and Lodomeria" – a province of the Austria-Hungary. The development of the city fortifications from the middle of the 19th century until 1914 and the state of the city fortifications on the eve of the First World War is described. The role of these fortifications in combat during the First World War and Polish-Ukrainian war as well as their fate in the post-war years is examined. The described current state of them is based on the results of the author's research directly on the field.

Keywords: Galicia, shunting area, East War, stronghold, tower, fortress, redoubt, battery, fort, field position, Bosnian crisis, the Balkan Wars, The First World War, Polish-Ukrainian War.

УДК 323.22(437)

С. Мотрук, канд. іст. наук, доц.
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ

СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ ПРОЦЕСИ В ЧЕСЬКИХ ЗЕМЛЯХ ЗА ЧАСІВ ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

У статті висвітлено становище Чеських земель в роки Першої світової війни, проаналізовано внутрішні та зовнішні чинники, які сприяли остаточному формуванню концепції вирішення чеського питання та курсу на створення незалежної держави.

Ключові слова: Перша світова війна, Австро-Угорщина, Габсбурги, Чеські землі, Чехословацька республіка, національний рух, чехи, чеське питання, австрославізм, неопансловізм, чехословакізм.

Перша світова війна стала особливим періодом в чеській історії. Саме тоді відбулися події, що визначили подальшу долю чехів. Війна, яка на думку багатьох дослідників "загалом залишається загадкою" [6, с.558], привела до розпаду Австро-Угорської імперії й створення незалежної Чехословацької республіки. В цей час остаточно сформувалася концепція вирішення чеського та словацького питань, було взято курс на створення спільної держави. В новітній вітчизняній та зарубіжній історіографії звучать різні оцінки досліджуваних подій, які, без перебільшення, можна вважати епохальними. Наразі вони залишаються предметом наукових розвідок та політичних дискусій, активізація яких зумовлена цілою низкою обставин історичного та політичного гатунку, зокрема, тими викликами, перед якими постало світове співтовариство в перші десятиріччя XXI ст. [5; 11; 15; 16; 17; 21].

Про війну, котра врешті-решт набрала світового масштабу, напередодні чимало говорили, пророкували, що вона може спалахнути, але її початок всеж-таки збентежив і виявився для багатьох неочікуваним. Російський агент В.П.Сватковський, посилаючись на Т.Масарика, описував тодішні настрої в Чехії наступним чином: "У війну ніхто не врів. Для чехів вона була повною несподіванкою" [19, с.45].

Слов'янські піддані династії Габсбургів, в тому числі чехи, сприйняли звістку про війну без жодного ентузіазму. Хоч якої-небудь підтримки в чеському суспільстві війна не отримала. Деякі чеські патріоти вважали, що в разі перемоги Австро-Угорщини та її союзниці Німеччини становище слов'янських народів значно ускладниться, а угорці та німці, які відігравали ключові ролі в мо-

нархії Габсбургів, отримають ще більший вплив. "Призовники йшли в армію з відразою, як на бійню; були випадки непокори, відмов, почалися переслідування", – зазначав Масарик, спостерігаючи за загальною мобілізацією в Чеських землях, оголошеною владою Австро-Угорщини 31 липня 1914 р. [18, с.111].

Згідно перепису 1910 р., чехи становили 12,5% населення країни, в армії ж їхня кількість сягнула 12,9%. Призивалися вони переважно в артилерію, а також служили в нових родах військ льотчиками та підводниками [26, с.66]. В літературі традиційно велика увага приділяється боротьбі чехів на боці Антанти, проте чехи, як громадяни Австро-Угорщини, перебуваючи у складі її армії, не завжди були схожими на Швейка, часто проявляли неабияку стійкість та мужність, дисципліновано виконували свої обов'язки та залишалися вірними присязі. Так, наприклад, Третьому кромержижському піхотному полку відразу після початку війни дали наймення "залізний", яке він зберіг до кінця війни [19, с.47]. Чеський історик І.Шедіви наводить наступні цифри: чисельність загиблих за "Бога, імператора та вітчизну" до кінця 1917 р. (тих, яких призвали виключно з чеських округів) дорівнювала 138 128, а число вбитих чеських легіонерів (добровольців, які воювали на боці Антанти у Франції, Росії, Італії) становило 5 405 [27, с.149].

Чутки про ненадійність чеських і загалом слов'янських підрозділів часто-густо навмисно поширювалися німецькими й угорськими політиками, які переслідували свої цілі. Коли в квітні 1915 р. в Галичині росіянам здалися близько тисячі солдат 28-го Празького піхотного полку, німецька преса писала, що нібито чехи "із співом та музикою" перейшли на бік противника. На-

справді ситуація була дещо іншою [22]. Часто привід для критики чеських солдат німецькою пропагандою давала майже повна відсутність урапатріотичних, шовіністичних настроїв. Поведінка чеських вояків на Східному фронті й на Південно-Західному суттєво відрізнялася. Війна проти "слов'янського брата" серед чехів дійсно не користувалася популярністю [27, s.146].

З перебігом війни в різних прошарках чеського суспільства поступово накопичувалося незадоволення. Доволі часто спостерігалися вибухи русофільства та антисемітизму. Ці настрої набирали обертів, оскільки обіцяна австрійською пропагандою швидка перемога не приходила, а у 1916 р. різко загострилася економічна криза й почала відчуватися нестача продовольства. В чеських містах, як й по усій імперії, зростали ціни, зникали з полиць магазинів товари, а з фронтів тисячами йшли похоронки. В липні 1916 р. пристарілий імператор у розмові зі своїм ад'ютантом казав: "Наші справи перебувають у поганому стані, може бути, навіть гірше, ніж ми думаємо. В тилу населення голодує, далі так тривати не може. Подивимося, як нам вдасться пережити зиму. Наступною весною, без сумніву, я покину з цією війною" [22]. До весни Франц Йосиф I не дожив, але його наступник, молодий імператор Карл I, зійшов на престол в листопаді 1916 р. з переконанням в необхідності якнайшвидше укласти мир на прийнятних для його країни умовах. Однак добитися цього йому через цілу низку обставин не вдалося [21, c.152].

Непорозуміння викликало посилення тиску з боку влади в галузі національної політики. Ще 26 липня 1913 р. в Чеських землях замість виборного земського комітету створювалася земська адміністративна комісія, що призначалася імператором і діяла до розпаду Габсбурзької монархії. Іншим імперським патентом, датованим тим же числом, Чеський сейм розпускався і всупереч діючому земському законодавству вибори до нового сейму відкладалися аж до "зручного часу". В якості обов'язкової умови для відновлення його нормальної діяльності називалися так звані чесько-німецькі угоди, підписані в Чехії. Безумовно чехи вбачали в цих актах припинення чеської земської конституції. Висловлювалися думки щодо встановлення абсолютизму та перетворення Чеського королівства в безправну провінцію [4, c.378-379].

Не менше нарікань викликали заходи влади в гуманітарній сфері. Чеська мова в адміністративних закладах замінювалася німецькою. Водночас німецька запроваджувалася в початковій школі як обов'язкова. Чеські школи в "німецьких областях" ліквідовувалися, заборонялося створення ненімецьких шкіл. Закривалися чеські громадські організації, газети, часописи. Арештам піддавалися знані чеські журналісти й політики, серед яких опинився лідер національних соціалістів В.Клофач. До кінця 1914 р. в Чеських землях були позбавлені волі 950 осіб, 704 з них передані військовим судам. Пізніше в ході війни переслідувань зазнали К.Крамарж, А.Рашин, Й.Шейнер, В.Дік та інші. Крамарж та ще декілька чеських громадських діячів, приміром, отримали в якості вироку за державну зраду смертну кару (восени 1916 р. була замінена 15-річним ув'язненням) [27, s.56].

У довоєнний період та на початку війни чеська еліта не прагнула відверто політичної незалежності та висловлювала лояльність до монархії. Як відомо, чехи вступили в ХХ ст., не маючи власної держави, у складі австрійської частини імперії Габсбургів (Ціслеїтанії, або Предлітави). В політико-адміністративному сенсі вони також не були єдині, проживаючи в Чеському королівстві, маркграфстві Моравському й воєводстві Сілезькому. Згідно конституції 1867 р., коли Австрійська імперія

перетворилася на Австро-Угорську, усі королівства і землі Ціслеїтанії вважалися окремими державними одиницями, об'єднаними представництвом в рейхсраті (звідси офіційна назва – "Королівства і Землі, представлені в Імперській Раді"). Чеські землі мала всі риси, характерні для розвинутого модерного суспільства. Складній соціальній структурі суспільства відповідало розмаїття політичних партій [7, c.8; 19, c.15-16, 22-30].

Політики усвідомлювали, що хоча австрійська держава й не надавала слов'янам великої підтримки, вона все-таки забезпечувала необхідний захист там, де стикалися інтереси Росії та Німеччини. Тому чехи воліли зробити свою країну наріжним каменем Австро-Угорщини, як однієї з великих держав. Колись творець фундаментальної "Історії чеського народу" Ф. Палацький казав, що якби Австрії не було, її варто було б вигадати. Аж до Першої світової війни австрославизм (австрофедералізм) у різних його видах залишався програмою більшості чеських політичних партій. Апологети австрославизму лише хотіли домогтися ліберальної еволюційної федералізації Дунайської монархії. Доволі популярним у довоєнні роки був постулат: "Гарні чехи одночасно є й гарними слов'янами, й гарними австрійцями" [7, c.9; 25, s.56].

Перша світова війна показала ілюзорність і безперспективність марень щодо перебудови нежиттєздатного організму свіжими ідеями, бо Дунайська монархія дедалі швидше перетворювалася на сателіта Німеччини. Приреченість спільної габсбурзької домівки спонукала найдалекоглядніших політиків під час війни шукати альтернативи у створенні власної національної держави на руїнах Австро-Угорщини. Для забезпечення життєвості такого новоутвору це мусило відбуватися не ізольовано, а скоординовано в контексті решти аналогічних процесів у навколишньому регіоні. На той час прилучення етнологістично споріднених словаків не здавалося, та й не було штучним [7, c.10].

Упродовж війни Австро-Угорщина все більше впадала в залежність від Німецької імперії та поступально втрачала імідж "захисника слов'ян". Людські жертви за часів чужинної чехам війни, економічні негаразди, зростаючий фаворитизм щодо німців та угорців, поліцейські переслідування чехів – все це лише накаляло атмосферу. Ставлення чехів до монархії Габсбургів різко погіршувалося. Тих, хто пов'язував свої надії на національне визволення з перемогою противників Австро-Угорщини, ставало все більше. Обурення широких верств проявлялося в різних формах – від розповсюдження анекдотів до дезертирства з армії [20, c.40; 26, s.120-123].

Війна прискорила процеси національної самоідентифікації чехів, що створювало підґрунтя для консолідації діючих у підпіллі й еміграції політичних течій. Незважаючи на те, що звичайне політичне життя в Чеських землях із розпуском австрійського парламенту та запровадженням воєнного стану майже завмерло, нелегальні політичні діячі різних напрямів продовжували спілкуватися та обговорювати чеський національний план. Ще у довоєнні часи в чеському національному русі утворилися три напрями – радикально-прогресивистський, державно-правовий та радикально-націоналістичний [12, c.90-91].

Ситуація змушувала чеських політиків зробити вибір між декількома варіантами розв'язання чеського питання. Одна група політичних сил (аграрії, католики, соціал-демократи) розглядала майбутнє чехів крізь призму демократичної еволюції Австро-Угорщини, тобто з проавстрійської точки зору. Не виключалася можливість збереження імперії Габсбургів та перетворення її на триєдину державу – Австро-Угорсько-Чеську. Інша –

орієнтувалася на перемогу Антанти та посилення позицій Росії, обстоюючи ідею поділу Австро-Угорщини та включення автономного Чеського королівства до Слов'янської імперії на чолі з Романовими. Проросійської орієнтації дотримувалися "младочехи" (К.Крамарж), націонал-соціалісти (В.Клофач), сокольський рух (В.Шайнер). Усі вони підтримували зв'язки зі створеною в російській столиці наприкінці 1914 р. Спільною чесько-словацьких товариств [5, с.104-110; 11, с.45-47].

Найпоследовніше за максимальне зближення з Росією виступав К.Крамарж, обстоюючи позиції неопанславізму. У червні 1914 р. він підготував і передав росіянам меморандум під назвою "Статут слов'янської імперії". Основною ідеєю проекту було прагнення "при тісному єднанні з Росією забезпечити на вічні часи повну внутрішню автономію майбутнього Чеського королівства". На думку автора, віце-королем міг би бути хтось з членів російської імператорської фамілії, але обов'язково без права успадкування. Пропонувалося передати Росії керівництво чеською оборонною та зовнішньою політикою, включити Чехію в межі російської митної території, зробити російську мову поряд з чеською обов'язковою. В усіх інших відношеннях чеське життя мало бути незалежним. Чесько-російський союз повинен був стати основою для більш широкого слов'янського єднання на зразок Німецької імперії. Наприкінці 1914 р., наполягаючи на плані Слов'янської імперії, Крамарж включав до кордонів Чехословацького королівства Чехію, Моравію, Сілезію, разом з їх напівнімецькими окраїнами, а також словацькі землі Угорщини до Дунаю, виключаючи Відень [14, с.45-53].

Третій політичний напрям очолював лідер реалістів Т.Масарик, який вважав неминучою поразку Австро-Угорщини й утворення незалежних держав-спадкоємниць, пов'язуючи надії на розв'язання чеської проблеми з перемогою Антанти. Масарик вважав, що майбутні кордони Чеської держави повинні бути географічними, пропонуючи об'єднати історичний і етнографічний принципи, а також стратегічні реалії. На першому етапі війни ним часто надавалася перевага русофільській програмі, а в разі неможливості об'єднання Чехії з Росією, пропонувалося запросити на чеський престол англійського, данського, сербського або іншого принца [10, с.7-8; 11, с.183-218].

Наприкінці 1914 р. розгорнулася так звана "закордонна акція", душею якої був Т.Масарик. З цього часу почав діяти рух "закордонної боротьби" (Й.Дюрих, Е.Бенеш, М.Штефаник), на протидію течії "домашньої боротьби" (К.Крамарж). Перед ним постало дуже складне завдання, оскільки чеське питання розглядалося переважно як внутрішня справа австрійської держави, котру Антанта не бажала руйнувати, а більшість чеських політичних партій провадили прогабсбурзьку політику і лише під впливом російських подій 1917 р. почали відкрито вимагати фєдералізації монархії [3, с.243-244; 9, с.35-36].

Емігрувавши до Західної Європи, Т.Масарик восени 1915 р. в Парижі ініціював створення та очолив Чеський комітет дій (Чеський закордонний комітет) (із лютого 1916 р. – Національна рада чеських та словацьких земель, пізніше – Чехословацька національна рада (ЧСНР)). В його документах говорилося про прагнення до незалежної чехословацької держави поза Австро-Угорщиною: "Чехословаки домагатимуться самостійності, незалежної держави, воюватимуть у рядах військ Антанти" [8, с.19].

На перших порах діяльність ЧСНР обмежувалася встановленням зв'язків з діловими та урядовими колами країн Антанти, збиранням розвідувальної інформації й антиавстрійською пропагандою. В подальшому було розгорнуте вербування військовополонених та емігран-

тів для роботи в промисловості й сільському господарстві цих країн, добровольців для чехословацьких військових частин. Керівництво ЧСНР просувало ідею докорінної зміни політичної географії Середньої Європи – зокрема, розчленування Австро-Угорщини і створення самостійної чехословацької держави – та докладало активні зусилля для отримання сприяння країн Антанти (в першу чергу, Франції й Росії) та США в формуванні самостійної добровольчої чехословацької армії. У 1917 р. з чеських та словацьких військовополонених в Росії, Італії та Франції утворилися підрозділи, готові битися на боці Антанти. Пізніше всі вони отримали назву "Чехословацьких легіонів", а їх бійців – легіонерів – в незалежній Чехословаччині оточили ореолом слави [13, с.28; 23, с.142-147].

ЧСНР виходила з теорії так званого "чехословакізму", вважаючи чехів і словаків двома гілками єдиного чехословацького народу. В розпорядженні Ради, яка вела активну дипломатичну діяльність з метою отримати підтримку Антанти для створення чехословацької держави, були пропагандистські канцелярії в Британії, Італії та Швейцарії. Наприкінці Першої світової війни ЧСНР була визнана урядами Франції, Великобританії, США та Японії в якості офіційного представника майбутньої держави чехів і словаків, а потім перетворена в тимчасовий чехословацький уряд [20, с.61, 84; 22].

З перших тижнів війни всередині деяких чеських політичних течій почали формуватися групи антиавстрійського опору, котрі налагоджували зв'язки з Антантою та передавали їй розвідданні. В подальшому чеські групи опору об'єдналися і отримали назву "Маффія". Її організаційне оформлення датується груднем 1914 р. Чільником цієї таємної організації став Е.Бенеш. Посередництвом кур'єрів "Маффія" підтримувала зв'язок внутрішнього і зовнішнього опору [23, с.142].

На відміну від представників національного руху, які розгорнули свою діяльність за кордоном, представники чеської офіційної політики доволі пасивно реагували на перебіг війни й зусилля державотворців. Лише восени 1916 р. було засновано Чеський союз, який об'єднав чеських депутатів віденського парламенту. Водночас сім чеських політичних партій утворили єдиний орган, котрий назвали Національним комітетом (ремінісценції 1848 р.) [4, с.379-380].

Беззаперечно, вирішальним для чехів і словаків став 1918 р. – останній рік Першої світової війни. На початку року генеральним сеймом в Празі була прийнята "Декларація всіх депутатів чехословацької нації" (Трикралова декларація), де висувалася вимога утворення суверенної, повноправної, демократичної й соціально справедливої держави в межах історичних земель та своєї словацької гілки [24, с.84-85]. Підписана в травні представниками чеських та словацьких організацій Пітсбурзька угода заклала підвалини майбутнього устрою Чехословаччини і визначила, як і колись Клівлендська (1915 р.), місце в ньому словаків. І нарешті 28 жовтня ц.р. Національний комітет в Празі проголосив незалежну Чехословацьку державу, що постала на уламках імперії Габсбургів, а також опублікував закон, який затверджував її утворення де-юре. Ця подія стала логічним завершенням суспільно-політичних процесів, що тривали в Чеських землях і поза їх межами в перші десятиріччя ХХ ст. [1; 2]

Таким чином, Перша світова війна стала трагічною, але водночас знаменною подією як для чехів, так й інших народів Європи. Розколовши суспільство й посиливши контрверсійні явища в його середовищі, вона водночас прискорила процеси національної самоідентифікації, що створювало плідне підґрунтя для консолі-

дації різних політичних сил та вирішення чеського питання в державотворчому руслі. ЧСР утворилася внаслідок комбінованої дії багатьох об'єктивних і суб'єктивних чинників, але насамперед завдяки збігові національних інтересів і міжнародної ситуації. Неабияку роль відіграли зручне географічне становище і високорозвинена економіка Чеських земель, культурно-освітній рівень людності, її етнонаціональна свідомість і політичний досвід, історико-правова традиція чеської державності і корисна школа плюралістичного парламентаризму в Австро-Угорщині, врешті-решт поразка Четверного Союзу в Першій світовій війні й піднесення визвольних рухів на тлі загальної революційної ситуації в Європі. Важливе стимуляційне значення мала пропаганда емігрантів, їх активна розвідувальна і військова чинність на користь США і Антанти. Чехословацька національна рада в Парижі з усіма її філіями в столицях Європи і США та конспіративною "Маффією" на батьківщині заклали підвалини інституційної влади. Утворення добровольчих легіонів за кордоном започаткувало розбудову збройних сил. Провідна ж роль в державотворчому процесі належала ініціативі чеських інтелектуалів, підтриманих власним народом і визнаних дружніми державами.

Список використаних джерел

1. Бисага Ю.М. Роль внутрішніх і зовнішніх факторів в утворенні першої ЧСР. – Ужгород, 1997.
2. Бобраков-Тимошкін А. Проект "Чехословаччина". Конфлікт ідеологій в Першій Чехословацькій республіці (1918-1938). – М., 2008.
3. Вандич П. Ціна свободи. Історія Центрально-Східної Європи від Середньовіччя до сьогодення. – К., 2004.
4. Ванечек В. Історія державства і права Чехословаччини. – М., 1981.
5. До и после Версаля. Политические лидеры и идея национальной государственности в Центральной и Юго-Восточной Европе / Редкол. А.Л.Шемякин (отв. ред.). – М., 2009.

6. Киган Д. Первая мировая война. – М., 2002.
7. Кірсенко М. Чеські землі в міжнародних відносинах Центральної Європи 1918-1920 років. – К., 1997.
8. Масарик Т.Г. Право і демократія: Вибрані праці / Передмова, упоряд. М.М.Нагорняка. – К., 2007.
9. Милан Ростислав Штефанік. Новый взгляд. – Мартин, 2001.
10. Нагорняк М.М. Національно-державницька концепція Томаша Масарика. – К., 2009.
11. Народы Габсбургской монархии в 1914-1920 гг.: От национальных движений к созданию национальных государств / Отв. ред. М.Волос, Г.Д.Шкундин. – М., 2012.
12. Ненашева З.С. Идеино-политическая борьба в Чехии и Словакии в начале XX века. Чехи, словаки и неославизм, 1898-1914. – М., 1984.
13. Первая мировая война и проблемы политического переустройства в Центральной и Юго-Восточной Европе / Редкол. В.М.Беляева (отв. ред.). – М., 1991.
14. Серапионова Е.П. Карел Крамарж и Россия. 1890-1937 годы: Идеиные воззрения, политическая активность, связи с российскими государственными и общественными деятелями / Отв. ред. А.Л. Шемякин. – М., 2006.
15. Славянский мир в эпоху войн и конфликтов XX века / Редкол. Е.П.Серапионова (отв. ред.). – М., 2011.
16. Соколов Б.В. Сто великих тайн Первой мировой войны. – М., 2014.
17. Стоун Н. Первая мировая война. Краткая история. М., 2010.
18. Чапек К. Беседа с Т.Г.Масариком. – М., 2000.
19. Чехия и Словакия в XX веке: Очерки истории: В 2 кн. /Отв. ред. В.В.Марьина. – М., 2005. – Кн. 1.
20. Чорней П., Покорны Й. Краткая история Чешских земель до 2004 года. – Прага, 2006.
21. Шаццлло В. Первая мировая война 1914-1918. Факты. Документы. – М., 2003.
22. Шимов Я. Чехи в Первой мировой войне // www.radio.cz/ru/rubrika/progulki/chexi-v-pervoj-mirovoj-vojnje;
23. Dějiny zemí Koruny České. – Praha, 1998. – Sv. 2.
24. Dokumenty československé zahraniční politiky. Vznik Československa. – Praha, 1994.
25. Embertová M. České země v letech 1848 – 1918. – Praha, 1998.
26. Panek J., Tuma O. Dejiny českých zemí. – Praha, 2011.
27. Šedivý I. Češi, České země a velká válka 1914 – 1918. – Praha, 2001.

Надійшла до редколегії 07.10.14

С. Мотрук, канд. ист. наук, доц.

Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Киев, Украина

ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКИЕ ПРОЦЕССЫ В ЧЕШСКИХ ЗЕМЛЯХ В ПЕРИОД ПЕРВОЙ МИРОВОЙ ВОЙНЫ

В статье освещено положение Чешских земель в годы Первой мировой войны, проанализированы внутренние и внешние факторы, которые сопутствовали окончательному формированию концепции решения чешского вопроса и курсу на создание независимого государства.

Ключевые слова: Первая мировая война, Австро-Венгрия, Габсбурги, Чешские земли, Чехословацкая республика, национальное движение, чехи, чешский вопрос, австрославизм, неопанславизм, чехословакизм.

S. Motruk, PhD (equiv. in History), Associate Professor

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

THE SOCIAL AND POLITICAL PROCESSES IN CZECHES LANDS IN THE DAYS OF FIRST WORLD WAR

The article deals with position of Czeches lands in the years of First World War, internal and external factors which were instrumental in the final forming of conception of decision of the Czech question and course on creation of the independent state are analysed.

Key words: The First World War, Austro-Hungary, Habsburgs, Czeches earths, Czechoslovakia Republic, national motion, Czeches, Czech question, austroslavism, neopanslavism, czechoslovakism.